

інфа

Кур'ер

Кошт свабодны

Рэгіянальная штотыднёвая газета

6

№6
Пятніца
31 студзеня
2003 года
Слуцк-Салігорск

Храмы горада Слуцька

Мінігушчына і сучаснасць

Спецвыпуск "Інфа-Кур'ера" №6 "Храмы города Слуцка. Мінуўшчына і сучаснасць" прысвячаны гісторыі храмавага дойлідства горада. У кожным артыкуле прыводзіца інфармацыя пра асобны храм. Артыкулы размешчаны ў храналагічным парадку. У адным артыкуле могуць давацца звесткі пра некалькі храмаў, калі яны вядомы пад адной і той жа назовай, але і ў такім выпадку інфармацыя падаецца адпаведна храналогій.

Матэрыялы падрыхтаваны на аснове вывучэння сучаснай літаратуры па гісторыі і архітэктуры Беларусі, выкарыстаны таксама дарэвалюцыйныя выданні, архіўная матэрыялаў і ўспаміны старажыслаў. Асаблівую ўдзячнасць аўтар выказвае экыхаркам Слуцка Ларысе Аляксандраўне Лук'янцавай і Тамары Цімафеевіч Піроежнікавай, чые звесткі выкарыстаны пры падрыхтоўцы асобных тэм.

З'яўленне першых храмаў у Слуцку можна аднесці да XII-XIII стст. Аднак да XV ст. звестак пра горад захавалася мала. У большай ступені карціна гарадскога жыцця праяўляецца з XVI ст., калі Слуцк пачаў адбudoўвацца пасля нападаў крымскіх татараў. Галоўным будаўнічым матэрыялам было дрэва. Асаблівасці развіція нашага рэгіёна прыводзяць да з'яўлення адметнасці культуры Случчыны. У межах арэалу Палескага драўлянага дойлідства складаецца Слуцкая рэгіянальная архітэктурная школа, росквіт якой прыходзіцца на XVII-XVIII стст. У выніку злучэння традыцый мясцовага будаўнічага мастацтва з панаваўшай тады эстэтыкай барока і кананічнымі царкоўнымі патрабаваннямі з'яўляюцца храмы, многія з якіх можна аднесці да лепшых узору храмавага дойлідства краіны.

Пераважная большасць слуцкіх храмаў – праваслаўныя цэрквы. Пазней і ў меншай колькасці з'яўляюцца каталіцкія касцёлы і пратэстанцкія храмы. Акрамя хрысціянскага насельніцтва асобную этна-канфесіянальную групу складалі яўрэі. І хация ўзідзейскія сінагогі (дамы агульнага сходу) не з'яўляюцца ў адпаведнасці з гэтым веравучэннем храмамі, яны, тым не менш, як культавыя збудаванні і архітэктура якіх мела пэўныя асаблівасці, вылучаны ў асобны раздзел.

Тэрыторыя старажытнага Слуцка да XIX ст. была невялікай, і шматлікія храмы, пры ўзвядзенні якіх прымяняліся лепшыя дасягненні будаўнічага мастацтва, стваралі важнейшыя архітэктурныя акцэнты ў забудове асобных гарадскіх раёнаў, надавалі запамінальны жывапісны сілуэт агульнай панараме горада.

1.Праваслаўныя храмы

Асноўным будаўнічым элементам (модулем), памеры якога ў значнай меры вызначалі харектар і пропорцыі як самога будынка, так і яго частак, было бервяно. Шырока выкарыстоўвалася бервяно апрацаванае – брусь, а таксама дошкі, гонта. Сярод драўлянага цэрквяў сустракаем пабудовы 2-зрубныя (асноўны і алтарны аб'ёмы) і 3-зрубныя (прытвор, асноўны і алтарны аб'ёмы), якія адносіліся да падоўжна-восевага або, калі кожны аб'ём меў уласнае завяршэнне, – ярусна-восевага тыпу. Большымі па памерах былі цэркви крыжкова-цихорычныя, у якіх, аకрамя ўжо згаданых вышэй частак, да галоўнага аб'ёму з абодвух бакоў далучаліся прыдзелы. У рэальнасці майстры – цесляры і дойліды стваралі самыя разнастайнія варыянты вышэйзгаданых тыпаў храмаў за-

кошт яруснага спалучэння аб'ёмаў чацвярыкоў і восьмярыкоў, рознай – ад аднаго да пяці – колькасці купалоў, двухсхільнага, вальмавага або шатровага завяршэння аб'ёмаў, выкарыстання дадатковых прыбудоў – дзяканика, панамарні, ганкаў, порцікаў, уваходных тамбураў, галерэй.

Праваслаўныя вернікі ў агульнім складзе гарадскога насельніцтва пераважалі на працягу амаль усёй гісторыі горада. Толькі ў XVIII ст. назіраецца змяненне долі праваслаўных. У канцы эпохи стагоддзя праваслаўныя складалі 41% экыхароў Слуцка, напрыканцы XIX ст. – 42,7%.

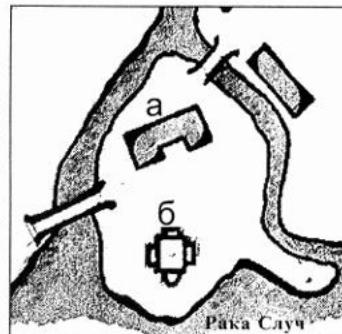
Да нашага часу з гістарычных храмаў захавалася толькі востраўская Міхаілаўская царква – унікальны помнік квітнечнай некалі мясцовай школы драўлянага дойлідства. Сёння ў горадзе дзейнічаюць два праваслаўныя храмы.

Успенскі сабор

У выніку археалагічных раскопак даследчыкі прыйшлі да выясновы, што ў XII ст. на Слуцкім дзядзінцы ўжо стаяла мураваная царква. Пазней, магчыма ў XV ст., на змену ей з'явілася большая па памерах драўляная. У літаратурных крыніцах XVIII-XIX стст. царква на горцы ўпамінаецца як "саборны Успеніі прасвятой Багародзіцы замковая царква". Таму выкажам меркаванне, што і ад першапачатковага заснавання на дзядзінцы царква называлася Успенской. На пачатку XVI ст. пры перабудове Верхняга замка па загаду княгіні Анастасіі Алелькавіч з'яўлі і **новы Успенскі сабор**. Быў гэта драўляны крыжова-цэнтрычны храм. З баку да яго галоўнага аб'ёму долучаліся прыдзелы: у адным меўся прастол у гонар Увахода Хрыстовага ў Ерусалім, у другім – Богаяўленскі. Завяршаўся, верагодна, пяццю купаламі. У храме каля левага кліраса ў 1586 г. быў пахаваны князь Слуцкі Юрый III Алелькавіч. З 2-й паловы XVII ст. пры саборы дзеянічала Успенскае брацтва. На пачатку 1670-х гадоў будынак храма моцна пашкодзіў ад пажару.

У 1673 г. па ініцыятыве брацтва пачалося будаўніцтва **новай замковай царквы**. З выглядзу яна нагадвала папярэднюю, ме́ла бакавыя прыдзелы, завяршалася або трыма, або, магчыма, пяццю купаламі. 29 мая 1702 г. была моцная навальніца, ад маланкі будынак загарэўся з вышэйшага сярэдняга купала, але інтэр'ер і начынне ад агню ўцалелі.

На практыку 1702-1709 гг. **саборная царква** зноў аднаўлялася. Крыніцы звязчываюць, што адбудаваная, яна атрымала цудоўны выгляд. Па архітэктуры гэта быў, верагодна, лепшы будынак у гісторыі драўлянага храмавага дойлідства Слуцка. Нажаль, і ён у 1745 г. загінуў ад пажару, які, як даносіць крыніцы, адбыўся, хутчэй за ўсё, ал запаленай і недагледжанай свечкі. Пасля гэтага выпадку Успенскай замковай царкви доўгі час не было. Гарадскім кафедральным храмам становіцца Мікалаеўская царква, што стаяла на Капыльскай вуліцы. А Успенскі прастол пераняслі ў прыдзел, прыбудаваны да

1. Верхні замак.
а - палац, б - Успенскі сабор

Спаскай царквы Праабражэнскага манастыра. У 1816 г. на Саборнай (Замкавай) горцы ўзвялі драўляны трохпрастольны Успенска-Мікалаеўскі сабор. Стаяў ён на каменным падмурку, формай звонку нагадваў прадаўгаваты крыж, меў тры апсіды, па перыметры быў абнесены глухой галерэяй. Завяршаўся адным купалам на светлавым барабане. Галоўны прастол, па традыцыях, быў асвячаны ў гонар Успення Багародзіцы, у левым прыдзеле размяшчаўся Петра-Паўлаўскі прастол, у правым – св. Мікалая. Сцены храма мелі чырвоны колер, дах быў гонтавы, пазней яго пакрылі бляхай і пафарбавалі ў зялёны колер. Іканастас складаўся з пяці ярусаў, яго ўпрыгожвалі 38 абразоў, пісаных у візантыйскай манеры. Побач з храмам, з левага боку ад уваходу, стаяла торх'ярусная драўляная званіца, на якой вісела шэсць званоў. Да сабора былі прыпісаны Варварынская і Стэфанаўская могілкавыя цэрквы. Акрамя гаражан прыхажанамі былі жыхары вёсак Лучнікі, Бранавічы, Бязверхавічы, Падліпцы, Варкавічы, Ушаловічы, Уланава, Кухты, Васілінкі. Гэта была апошняя гарадская Успенская царква. На змену ёй у 1889 г. на горцы ўзвялі мураваны Мікалаеўскі сабор.

Міхайлаўская царква

Здаўна прыходская царква архангела Міхаіла стаяла ў гарадскім прадмесці "Востраў". Дакладны час заснавання яе не вядомы. Найранейшая дата, калі ўпамінаецца яна ў дакументах – 1392 год. Узвесцяна з дрэва, яна не раз цярпела і ў часы ваеных дзеяній і ад пажараў.

З апісания 1793 г. вядома, што Міхайлаўская царква тады была ўжо старая, але для бogaслужэння ў яшчэ годная. Тым не менш, у 1797 г. яе закрылі, а на наступны год імя Міхаіла-архангела надалі пісанесеннем крыху раней з горада "Востраў" Цараканстанцінаўскай царкве. Гэты царкоўны будынак захаваўся да нашага часу. Спачатку быў ён двухзрубным – складаўся з асноўнага аб'ёму і алтарнай часткі. У 1880-я гады замест старой званіцы, што стаяла асобна, з'явілася но-

вая, прыбудаваная да храма. Ніжні ярусы новай званіцы з уваходным праёмам атрымаў значэнне прытвора. Узведзеная ў традыцыях народнага драўлянага дойлідства, царква мае рысы стылю барока, на харктарап званіцы адчуваеца ўплыў класіцызму. Адносіцца Міхайлаўская царква да тыпу храмавых будынкаў ярусна-восевай кампазіцыі. Цэнтральны і алтарны аб'ёмы, кожны з якіх завяршаецца купалам, абнесены раскрытай унутр галерэй. Архітэктурны дамінантай храма з'яўляеца трох ярусная званіца, якую вянчае шлемападобны купал са шпілем. Прыхажанамі да пачатку XX ст. былі жыхары Вострава і дзевяціці вёсак, у тым ліку Хранова, Вясёла, Падзера, Мялешкавічы, Папоўцы, Збудзішчы, Боркі.

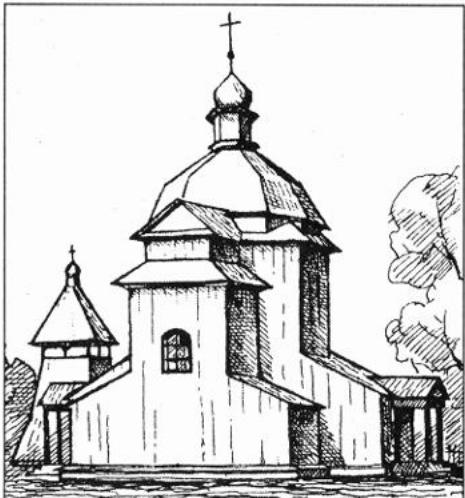
Пасля ўсталявання Савецкай улады царкву закрылі. З 1941 г. бogaслужэнні ў ёй аліваліся. Сёння царква мае статус Свята-Міхайлаўскага саборнага храма. Пры ёй знаходзіцца цэнтр Слуцкага благачыння. На яе тэрыторыі на пачатку 1990-х гадоў узведзены мураваныя капліца-іконная лаўка і двухпавярховы корпус духоўна-асветніцкага і адміністрацыйнага цэнтра. Царква з'яўляеца помнікам драўлянага дойлідства XVIII-XIXстст.

2. Свята-Міхайлаўская саборная царква

Даведка: адрес храма – вуліца Сацыялістычная, 88, тэл. 2-46-01, 2-25-77. Пры храме арганізаваны царкоўны хор, працуе бібліятэка, праводзіцца заняткі дзіцячай і нядзельнай школы. З 1994 г. выдаецца духоўна-асветніцкая газета "Преображеніе". Настаўцем з 1989 г. з'яўляецца протаіерэй айцец Міхаіл Вейга, ён жа Благачынны Слуцкай царкоўнай акругі і галоўны рэдактар газеты "Преображеніе".

Раждзественская царква

3. Раждзественская царква.

Царква **Нараджэння Хрыстовага** ў гістарычных дакументах узгадваецца з XVI ст., але дакладны час заснавання яе невядомы, як невядома і месца, дзе яна спачатку знаходзілася. На планах горада XVIII ст. царква паказана ў Старым горадзе на вуліцы Востраўской (ципер месца непадалёку ад Маладэчнага цэнтра). Да 2-й паловы XVIII ст. яе будынак састарэў, і ў 1762 г. на тым жа пляцы быў узведзены новы. Якой архітэктуры была старая царква - звестак не захавалася. Узведзеная ў 2-й палове XVIII ст. новая **Раждзественская царква** была невялікая, пабудаваная з драўляных часаных брусоў. Галоўны аб'ём – чацвярык, завершаны нязначным па вышыні васмярыком, які пакрываў вялікі купалападобны шацёр з маленькім купалком на глухім барабане. Па баках і з галоўнага фасаду храм быў абнесены ўдвая меншай па вышыні галерэй. Меліся трох, галоўны і два бакавыя, уваходы з ганкамі пад двухсхільнымі дахамі на слупах. Алтарная частка, да якой далаўчаліся дзяканнік і панамарнік, уяўляла сабою невялікі стромкі двух ярусныя чацвярыкі пад двухсхільным дахам. Сцены, звонку апшыланыя дошкамі, праразаліся вузкімі лучковымі вокнамі. Ваконныя ліштвы, інтэр'ер і іканастас быў багата аздоблены разьбою, а сцены да 1870 г. упрыгожваў манументальны роспіс. З правага боку ад уваходу на царкоўны пляц стаяла драўляная званіца, злева ад

храма быў жылы царкоўны дом. У Раждзественскай царкве спалучаліся рысы драўляных храмаў ярусна-восевага і цэнтрычнага тыпу. Мела яна рысы стылю барока.

Ад пачатку царква была самастойнай, мела свой прыход, а з 1845 г. яе прыпісалі да Віцебскай. Пасля рэвалюцыі царкву закрылі, у 1926 г. узялі пад ахову дзяржавы як помнік архітэктуры. У 1941 г. на пачатку Айчыннай вайны пры налёце нямецкай авіяцыі яна згарэла разам з іншымі царкоўнымі будынкамі.

Манастырская Троіцкая царква

Дата заснавання Троіцкага манастыра невядома. Можна выказаць меркаванне, што дзеянічай ён з XII ст. Як і іншыя манастырскія пабудовы, Троіцкая царква была драўлянай, і разам з імі неаднойчы цярпела пры нападзенні ворагаў ад агню і разбурэнняў.

Пасля татарскіх нападаў пачатку XVI ст., калі манастыр, размешчаны ў прадмесці, быў разрабаваны, слуцкай княгіній Анастасіяй Алелькавіч у 1505 г. замест старажытнай драўлянай пабудавана новая мураваная манастырская царква (мы, аднак, можам гэту дату ўзяць за пачатак будаўніцтва). Мураваны храм, як і яго драўляны папярэднік, таксама не раз цярпіў ад ворагаў, асабліва моцнымі былі разбурэнні сярэдзіны XVII ст. Адбudoўка мураванай манастырскай царквы зацягнулася і завяршылася толькі ў 1785-88 гг., некаторыя іншазначныя работы ішлі да 1795 г. Унутранае ўбранства і іканастас былі гатовы да 1804 г., тады ж распачаліся ў храме і богослужэнні.

Аб выглядзе храма ў XVI-XVII стст. можна толькі меркаваць. З канца XVIII ст., пасля канчатковай адбudoўкі, ён меў у плане форму крыжа. Да высокага кубападобнага галоўнага аб'ёму з бакоў далучаліся роўныя яму па вышыні і даўжыні прыдзелы. Правы быў асвечаны ў гонар св. Варвары, левы – у гонар св. Аляксандра Неўскага. Да пайкруглай апсіды сіметрычна з бакоў прылягалі прамавугольныя ў плане рызніцы. Магутны бабінец з галоўнага фасада фланкіравалі дзве трохярусныя вежы. На левай меўся гадзіннік з курантамі, правая служыла званіцай. Паміж вежамі да бабінца далучаліся яшчэ адзін невысокі ўваходны там-

бур з прыступкамі. Масіўны чацвярыковы барабан, што ўзвышаўся над сяродкрыжжам, пакрывалі трохярусны купал. Акрамя галоўнага ўвахода меліся два бакавыя. Архітектурная кампазіцыя вызнанчалася спалучэннем традыцыйнага праваслаўнага крыжкова-купальнага храма з запазычанай ад касцельнага дойлідства двухвежавасцю галоўнага фасада. Пад час канчатковай адбudoўкі храм набыў рысы стылю барока. Сцены царквы, прарэзаныя вузкімі арачнымі вокнамі, мелі светла-ахрысты колер, дах быў блакітным, а вярхі купала і вежаў пазалочанымі. Сяміярусны іканастас складаўся з трох частак. У храме ў свой час знаходзіліся саркафагі з мощамі блажэннай княгіні Сафіі Алелькавіч і святога Гаўрыіла Беластоцкага, у храмавым склепе стаялі труны жонкі вялікага гетмана Літоўскага Януша Радзівіла княгіні Марыі і яе сына. Манастыр у 1925 г. быў закрыты. На яго тэрыторыі размясцілі вайсковы гарадок, але царква дзеянічала да 1930 г. Пад час Вялікай Айчыннай вайны храм пацярпей, канчатковая разбурылі яго ўжо пасля вайны.

4. Манастырская Троіцкая царква

Васкрасенская царква

Царква Васкрасення Хрыстовага - адзін з самых старажытных храмаў горада. Аднак дакладней даты заснавання мы не ведаем. Па гістарычных звестках, да 1483 г. царква ўжо існавала. Стаяла ў Старым горадзе на гандлёвой плошчы ў пачатку Востраўскай вуліцы, на правым яе баку (цяпер месца непадалёку ад маслабазы па вул. Піянерскай). Пра гісторыю яе да XVIII ст. звестак мала, як амаль нічога не можам сказаць і пра выгляд, толькі тое, што была драўлянай. У пачатку 1740-х гадоў старажытная прыходская Васкрасенская царква разам з яшчэ дзвюма цэрквамі, размешчанымі побач, згарэла.

Будаўніцтва новай Васкрасенскай царквы вялося доўга і завяршылася ў 1785-87 гг. Паставілі яе на ранейшым месцы на Востраўскай вуліцы (цяпер Сялянскі завулак). Узвядзена была з драўлянага бруса на каменным падмурку, у плане мела выгляд выцягнутага прамавугольnika. Завяршалася чатырохсхільным гонтавым дахам з купалам на светлавым восьмігранным барабане. З паўночнага боку да алтарнай часткі была прыбудавана ризница. Сцены мелі шалёўку. Трох'ярусны іканастас змяшчаў 18 старажытных абразоў. Каля агароджы, злева пры ўваходзе на царкоўны пляц, стаяла драўляная шатровая званіца з чатырма званамі.

У 1845 г. да Васкрасенской была прыпісана са сваім прыходам Раждественская царква, якая стаяла непадалёку. У другой палове XIX ст. да яе таксама былі прыпі-

саны могілкавыя Варварынская і трайчанская Стэфанаўская цэрквы. К канцу XIX ст. Васкрасенскі прыход складаўся часткова з жыхараў горада, а таксама Трайчанаў і сямі вёсак (у іх ліку Міхейкі, Прошчыцы, Бярозаўка, Малая Сліва). Дзейнічала царкоўна-прыходская школа. Закрылі Васкрасенскую царкву ў 1927 г. Яе апошнім настаяцелем быў пратэйрэй айцец Аляксандр Хвалебнаў. Будынак храма, перароблены ў інтэрнат, у хуткім часе згарэў.

Ільінская царква

Калі з'явілася царква св. Ільі-прапорка - не вядома. Можна выказаць меркаванне, што пабудавалі яе на заходнім ускрайку горада ў сярэдзіне XV ст. Пры ёй быў заснаваны мужчынскі Ільінский монастырь. У XVI-XVIII стст. монастырь знаходзіўся ўжо ў межах горада каля гарадской брамы па вул. Віленскай (на гэтым месцы цяпер Дзіцячая мастацкая школа). У 1-й палове XVI ст. царква была, верагодна, перабудавана, альбо ўзвядзена на нова. Апошні ўпамінанні пра яе адносяцца да сярэдзіны XVIII ст. Потым на змену ёй з'явілася новая драўляная манастырская царква, якую называлі Уваходаіерусалімскай. У адным з яе прыдзелаў размяшчаўся асобны Ільінский прастол.

Уваходаіерусалімская манастырская царква

Прастол у гонар Увахода Хрыстовага ў Іерусалім спачатку знаходзіўся ў прыдзеле замковага Успенскага сабора. Калі ў 1745 г. сабор згарэў, прастол перанеслі ў Ільінский монастырь. Прыкладна ў сярэдзіне, або ў другой палове XVIII ст. у Ільінскім манастыры, які к гэтаму часу ўжо быў жаночым, замест старой будуеца **новая саборная царква**. Па памерах была яна вялікай. Узвядзеная з часаных драўляных брусоў, мела крыжова-цэнтрычную кампазіцыю, завяршалася адным купалам. Галоўны яе прастол і быў асвячаны ў гонар Увахода Хрыстовага ў Іерусалім, у правым прыдзеле знаходзіўся Ільінский прастол, у левым – св. Іаана Багаслова. У канцы XVIII ст. царкву рамантавалі, а ў 1835 г. замест яе ўзвялі новы будынак (хаця можна выказаць меркаванне, што і цяпер мог быць вялікі капітальны рамонт старой царквы). Гэты

5. Васкрасенская царква

храм, як і ранейшы, быў крыжова-цэнтрычным. Звонку нагадваў пра-даўгаваты крыж, завяршаўся адным купалам на светлавым барабане. Невялікія купалкі мя-ціліся таксама над алта-ром і прытворам. Іканастас складаўся з трох частак, быў 3-ярусным, змяшчаў 58 образоў.

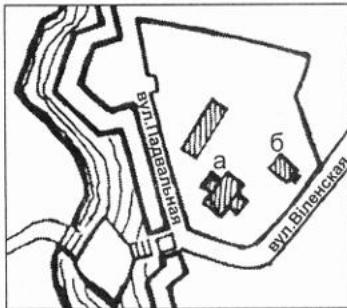
У 1854 г. Ільінскі мана-стыр закрылі. Іканастас Уваходаіерусалімской царквы забраўлі для прыпісной саборнай

Богаяўленскай царквы, а сам храм у 1861 г. перавезлі ў сяло Заўшицы. На новым месцы, ужо пад назвай Успенскай, царква прастаяла да 1881 г., а потым была разабрана ў сувязі з будаўніцтвам новай Заўшицкай Успенскай царквы.

Благавешчанская царква

Благавешчанская царква была цёплай зімовай царквой ў Троіцкім манастыры. Калі пабудавалі яе - не вядома. Найранейшыя звесткі прыводзяцца ў апісанні мана-стыра за 1678 г., дзе гэта царква прыгожай архітэктуры, пафарба-ваная. Стаяла непадалёку ад уваходнай манастырскай брамы. Была драўлянай, з адным купалам. Напрыканцы XVIII ст. яе перавезлі ў гарадскі Ільінскі манастыр. Тут яна таксама ў якасці цёплай зімовай царквы, але ўжо пад назвай Іаана Залата-вуснага, дзейнічала да 1861 г.

У 2-й палове XIX ст. у Троіцкім манастыры мелася яшчэ адна **Благавешчанская царква**. У 1867 г. завяршылася будаўніцтва мураванага манастырскага двухпавярховага корпуса, дзе размясціліся адмініст-рацыйныя памяшканні, келлі манахаў, пакой архімандрита. У адным з памяш-канній гэтага корпуса размясцілі і новую цёплую царкву Благавешчанія святой Дзевы. Сюды перанеслі з Троіцкай царквы саркафат з мошчамі блажэннай княгіні Сафіі Слуцкай. У яе рызніцы знаходзіліся манастырскія каштоўнасці, у тым ліку не-калькі жывапісных партрэтав слуцкіх князёў. У 1925 г. манастыр закрылі. Частка каштоўнасцяў з рызніцы гэтай царквы трапіла ў музей, іншое было разрабавана. Сам манастырскі корпус разбураўлі з кан-ца 40-х да пачатку 60-х гг. XX ст.

6. Ільінскі манастыр на плане XIX ст.: а - Уваходаіерусалім-ская царква; б - царква Іаана Залата-вуснага

Царква Іаана Залата-вуснага

Царква Іаана Залата-вуснага – цёплая трапезная царква Ільінскага жаночага мана-стыра. З’явілася тут у канцы XVIII ст. Яе драўляны будынак быў не новым, бо пера-неслі яго з Троіцкага мана-стыра, дзе ён ужо праслужыў больші сотні гадоў (*глядзі - Благавешчанская царква*). Паставілі цёплую царкву по-бач з саборнай Уваходаіеру-салімской царквой. Па паме-

рах была меншяя, чым Ува-ходаіерусалімская, з адным купалам на глухім барабане. Мела старажытны 3-ярусны іканастас. У XIX ст. у манастыры з’явіліся новыя келлі, некаторыя з якіх прыбудавалі прама да цёплай царквы. У 1856 г., калі манастыр быў ужо закрыты, Іаана-Залата-вуснагскую царкву адсюль перанеслі на Замкавую горку, дзе яна ў якасці прыпісной да гарадскога сабора прастаяла яшчэ да 1861 г., а потым была разабрана з-за старасці.

Юр’еўская царква

Выкажам меркаванне, што **Юр’еўская (Георгіеўская) прыходская царква** была першым храмам у Зарэччы (Новым месцы). Можна не сумнівацца, што пабудавалі царкву ў XV ст., хаця першае дакладнае ўпамінанне пра яе ў літаратуры адносіцца да 1503 г. Стаяла на беразе Случы (цяпер раён гімназіі №1). Была драўлянай. Пра яе стары і ўжо да гэтага часу пакінуты будынак яшчэ ўпамінаюць даку-менты пачатку XVII ст.

У 1587 г. па загаду слуцкага князя Яна-Сі-меона Алелькавіча пабудавалі **новую Юр’еўскую царкву**, але не на ранейшым месцы, а бліжэй да галоўнай дарогі Зарэч-ча (цяпер – вул. М. Багдановіча). Царкоўным прыходам з тых часоў пры ёй ут-рымліваўся шпіталь.

У 1829 г. замест і гэтага, ужо са старэлага, узводзіцца на тым жа пляцы **новы драўляны будынак Юр’еўской царквы**. У 1865-74 гг. адбыўся яе капітальны рамонт. З гэтага часу царква мела квадратны ў плане галоўны аб’ём, да якога далучаліся алтар-ная частка з сіметрычна размешчанымі па яе баках рызніцай і панамарній, а з галоўнага фасада - вялікі прытвор. За-

вяршаў храм адзін, на барабане з восьмю вокнамі, купал. Сцены ўнутры і звонку былі ашаляваны. Начынне, абразы і іканастас засталіся ў спадчыну ад ранейшых аднайменных старажытных цэрквяў. У 1856 г. з Масквы быў прывезены новы іканастас – торх’ярусы, з трыццю абраамі, напісанымі ў “новым стылі”. Асобна ад храма стаяла драўляная званіца з шасцю званамі. Прыхажанамі

Юр’еўскай царквы ў канцы XIX ст. былі жыхары Зарэчча, а таксама шасці вёсак, у тым ліку Ячава, Лясуны, Бандары, Казловічы, Навадворцы. У свой час да яе былі прыпісаны са сваімі прыходамі раней самастойныя Крыжаўзвіжанская і Іаана-Прадзечанская цэркви.

Будынак Юр’еўскай царквы загінуў ад агню ў 1920 г. пры адступленні з горада польскіх войскаў. Вуліца Юр’еўская, на якую некалі выходзіў царкоўны пляц, цяпер носіць імя Л. Талстога.

Варварынская царква

Гарадская Варварынская царква - адзін са старажытнейших храмаў Слуцка. Выкажам меркаванне, што яна магла існаваць з XV ст. Найранейшыя звесткі пра царкву прыводзяцца ў дакументах 1572 г., адкуль вынікае, што дзеянічала яна ўжо даволі працяглы час. Пабудаваная з дрэва, стаяла ў Старым горадзе на Падзамчышчы (цяпер раён маслабазы па вул. Піянерскай), непадалёку ад Васкрасенской царквы. Была прыходскай. 20 снежня 1792 г. царкву пашкодзіў пажар і, неадбудаваную, у 1797 г. яе скасавалі. А імя святой пакутніцы Варвары і царкоўны фундуш у 1798 г. быў дадзены новаму храму, пабудаваному на гарадскіх могілках.

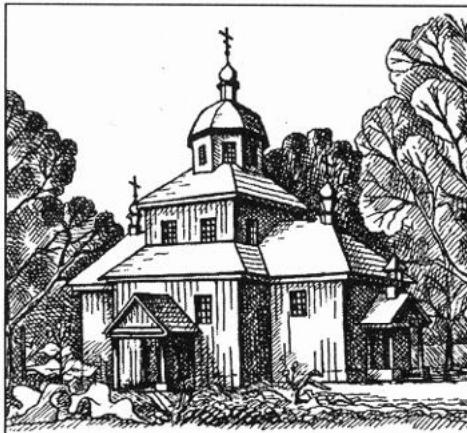
Варварынская царква на могілках, што размяшчаліся на паўночна-усходній ускраіне горада, будавалася ў 1796–1799 гг., да 1800 г. была поўнасцю закончана і аздоблена. У 1868 г. праводзіўся рамонт, пасля якога царква набыла той выгляд, што захоўваўся да сярэдзіны XX ст. У харкатах яе мы можам адзначыць рысы барока, а пазней прынеслі рысы стылю класіцызму. Па архітэктуры царква ад-

7. План 2-й паловы XVIII ст.:
а - Юр’еўская царква
б - езуїцкі Троіцкі кляштар

носілася да тыпу трохзубных храмаў ярусна-весевай кампазіцыі. Галоўны аб’ём – чацвярык на чацвярыку – завяршаўся вясмярыковым светлавым барабанам з шлемападобным купалам. На ім, а таксама на схільных дахах, што пакрывалі аднолькавыя аб’ёмы алтарнай апсіды і прытвора, мясціліся невялікія дэкаратыўныя купалкі на глухіх барабанах. Сцены мелі шалёўку

вертыкальна паставленымі дошкамі. Галоўны ўваход быў у выглядзе порціка: два слупы-апоры падтрымлівалі выступаючы над ганкам навес з франтонам, двухсхільны дах якога завяршаўся шатровай вежачкай. Бакавыя ўваходы таксама ўяўлялі сабой ступенчатыя ганкі са слупамі і двухсхільнымі дахамі. Да рэвалюцыі акрамя галоўнага прастола на хорах меўся яшчэ адзін прастол у імя Усіх Святых. У 1-й палове XIX ст. царква была прыпіснай да Успенска-Мікалаеўскага сабора, у 2-й палове - да Васкрасенской царквы, а на пачатку XX ст. стала прыпіснай да востраўскай Міхайлаўскай. Пасля ўсталявання Савецкай улады і да Айчыннай вайны яна заставалася адзіным у горадзе адкрытым храмам. Летняй ноччу 1956 г. Варварынская царква згарэла. Апошнім настаццем яе быў протаіерэй айцец Міхаіл Мар’янскі.

8. Варварынская царква

Спаса-Праабражэнская царква

Спаса-Праабражэнская царква вядома з XVI ст. Стаяла яна ў Старым горадзе на беразе ракі па вул. Віленскай (цяпер месца наасупраць Дома сувязі). Існавала пры ёй Праабражэнскае брацтва, якое стала ініцыятарам заснавання з 1600г. пры царкве мужчынскага манастыра. З XVIII ст. у Праабражэнскім манастыры дзейнічала духоўнае вучылішча, пазней пераведзене ў Троіцкі манастыр. Гэта вучылішча дала пачатак Мінскай духоўнай семінаріі. Дакладнага апісання выгляду Спанскае царквы не захавалася. Вядома, што ў 1625 г. яна згарэла, а ў 1628 г. была адбудавана. У 1745 г. да яе далучылі прыдзел з прастолам Успенія Багародзіцы. У 1797 г. Праабражэнскі манастыр закрылі. Царква стала прыходскаю, але ў 1810 г. разам з апусцеўшымі манастырскімі будынкамі яна згарэла і больш не аднаўлялася.

Сімяонаўская царква

Царква Сімяона-стоўпніка стаяла ў Новым горадзе непадалёку ад Навамейскай брамы (цяпер раён вуліц Чырвонай і Р.Люксембург). Пабудавана, магчыма, у XVII ст. Па архітэктуры адносілася да трохзрубных храмаў ярусна-восевага тыпу. Галоўны аб'ём – невялікі па вышыні восьмігранны на чацьверыку, завершаны светлавым гранёным барабанам з шлемападобным купалам. Прытвор і апісада покрываліся адноўльковымі па вышыні шат-

9. Сімяонаўская царква

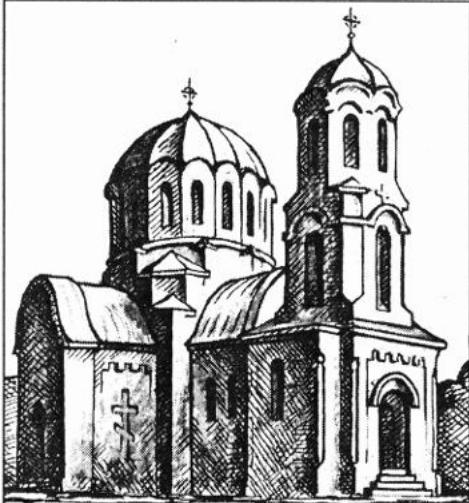
рамі з цыбулепадобнымі купалкамі. Да апісады з бакоў далучаліся дзяканик і панамарня. Адносілася да помнікаў народнага драўлянага дойлідства з рысамі стылю барока. У 1799 г. царкву перанеслі ў сяло Баславічы (цяпер Барок, у гісторычнай літаратуре сустракаюцца таксама назвы Байлаўцы, Баслаўцы), дзе як прыходская дзеянічала да канца XIX ст., а перад будаўніцтвам на гэтым месцы новай мураванай Сімеонаўской царквы была разабрана.

Мікалаеўская царква

Царква св.Мікалая вядома з сярэдзіны XVI ст. Стаяла ў Старым горадзе на вул. Капыльскай (цяпер р-н гарбіліяцкі), была прыходскай. У 1774 г. яна пацярпела ад агню, які перакінуўся ад загарэўшыхся побач хат. У 1786 г. узвялі новы, большы за папярэдні, царкоўны будынак. **Новая Мікалаеўская царква** мела крыжова-цэнтрычную кампазіцыю. Стаяла на каменным фундаменце, завяршалася пяццю купаламі. У бакавых прыделах размяшчаліся Пакровска-Багародзіцкі і Пятра-Паўлаўскі прастолы. У сувязі з tym, што згарэўшая гарадская саборная Успенская царква доўгі час не аднаўлялася, то Мікалаеўская ў хуткім часе па аднаўленні была аб'яўлена гарадскім кафедральным саборным храмам. А ў канцы 1790-х гадоў яе перанеслі на Замкавую горку. Аднак ад моцнага пажару, што ўтварыўся ў горадзе 9 ліпеня 1811 г., разам са званіцай і дамамі, што стаялі побач, царква згарэла.

У 1819 г. на Саборнай (Замкавай) горцы ўзвялі новы драўляны Успенска-Мікалаеўскі сабор. Прастаяў ён да 1885 г. (глядзі – Успенска-Мікалаеўскі сабор).

У 1885-89 гг. замест са старэлага драўлянага на горцы быў пабудаваны **мураваны Мікалаеўскі сабор**. Узведзены ў візантыйскім стылі, у плане ён меў форму крыжа, завяршаўся адным шлемападобным гранёным купалам. Па галоўнай яго восі да храма далучалася трох'ярусная купальня званіца. Чырвоны колер цагляных сценаў звонку спалучаўся з атынкаванымі выбеленымі дэталямі, дах і купалы мелі блакітна-зялёны колер (за што храм у народзе называлі “Зялёны сабор”), крыжы былі пазалочаныя. Інтэр'ер упрыгожваў манументальны роспіс. Захоўвалася тут вялікая колькасць старажытных абразоў,

10. Мураваны Мікалаеўскі сабор

гістарычных дакументаў, прадметаў, што засталіся ў спадчыну ад ранейшых саборных цэрквяў.

Пасля ўсталявання Савецкай улады храм дзейнічаў да 1933 г., калі быў закрыты ў суязі з арыштам яго настаяцеля вікарнага епіскапа Слуцкага Мікалая Шэмэціла. А ў 1934 г. яго зруйнавалі. На падмурку сабора ўзвялі корпус Дома культуры.

Касма-Даміянаўская царква

Дакладны час з'яўлення царквы св. Касмы і Даміяна невядомы. У XVI ст. яна ўжо існавала. Была драўляная. За доўгую гісторыю магла, верагодна, знаходзіцца ў розных месцах горада. Некаторыя крыніцы ўкосна сведчаць, што царква з такой назвай нейкі час магла быць у прадмесці “Востраў”. Аднак пазней, хутчай за ёсё, стаяла ў Новым гарадзе непадалёку ад Навамейскай брамы. Адна з апошніх дат, калі згадваецца гэта царква – 1713г. Праз нейкі час яна пацярела ад пажару, пэўны час стаяла непапраўленая, а потым была разабрана. Фундуш далучылі да Успенскай саборнай царквы, а рэчы і начынне, што засталіся пасля пажару, перадалі востраўскай Міхалаўскай царкве.

У 1993 г. у горадзе з'явіўся новы ў імя Касмы і Даміяна прыходскі храм. Для яго быў перададзены мураваны “Т”-падобны ў плане будынак былога салдацкага клуба на тэрыторыі скасаванага дзесятага вайсковага гарадка па вул. М.Багда-

новіча. Непасрэдна для храма адведзены цэнтральны падоўжны аб'ём будынка, які пасля рамонту набыў двухсхільны дах з вальмамі па тарцах. Пасярэдзіне над зробленым купалападобным скляпеннем у 1996-2000 гг. паставлены драўляны светлавы барабан з купалам, ніжэй па схілах даху – чатыры меншыя купалкі на глухіх барабанах. Замест ранейшых прамавугольных аконных праёмаў зроблены меншыя арачныя з невялікім дэкаратыўнымі франтончыкамі над імі, якія надаюць выцягнутым бакавым сценам адметны дэкаратыўны рytм. Інтэр’ер падзелены на тры часткі двумя радамі квадратных у плане мураваных калон. Тарцовая ўсходняя сцяна з уваходным праёмам выкарыстана для разміяшчэння трох'яруснага іканастаса. Да заходняга тарца храма ў 1995 г. прыбудавана цагляная ярусная (чацвярык са зрэзанымі вугламі на чацвярыку) шатровая званіца, ніжні ярус якой з'яўляецца прытворам. У бакавых крылах будынка размішчаюцца: з права - іканапісная майстэрня, злева - жылыя пакоі настаяцеля.

Даведка: адрес храма – вул. Максіма Багдановіча, 57-а, тэл. 2-09-77. При храме дзейнічае царкоўны хор, праводзіцца заняткі дзіцячай нядзельнай школы. Наставцем з 1993 г. з'яўляецца протаіерэй айцец Мікалай Коржыч.

11. Царква св. Касмы і Даміяна

Царква Узвіжання Крыжа

Дакладны час з'яўлення царквы невядомы. Найранейшыя звесткі пра яе адносяцца да 1633 г. Была драўляной, стаяла ў Новым гарадзе на беразе Случы калія Вялікага маста (ципер мост па вул.М.Баг-

дановіча). Мела свой прыход. У XVIII ст. па нейкіх прычынах была перанесена ў Стары горад на тэрыторыю Ільінскага манастыра, але там яна лічылася асобнай. У 1793 г. царкву скасавалі, а прыход прыпісалі да Юр'еўскай царквы. У 1811 г., пасля пажару, калі згарэла гарадская саборная Мікалаеўская царква, пуставаўшую Крыжаўзвіжанску перанеслі з манастыра на Замкавую горку. Як саборная прастаяла яна там да 1816 г. У сувязі з будаўніцтвам новага Успенска-Мікалаеўскага сабора старожытны будынак Крыжаўзвіжанскай царквы быў разабраны.

Іаанапрадзечанская царква

Царква св. Іаана Прадзечы – адзін са старожытнейшых храмаў Зарэчча. Найранейшая дата, калі яна упамінаецца ў дакументах, – 1581 г. Была драўляная, стаяла непадалёку ад Навамейскай брамы. Царкоўны пляц размяшчаўся паміж вуліцамі Іванаўскай (цяпер Чырвоная) і Падвальнай (цяпер Р. Люксембург). У 1842 г. царкоўны будынак з-за старасці разабралі, але новы так і не быў узведзены. Таму праз нейкі час царква Іаана Прадзечы была скасавана афіцыйна, а яе прыход у 1853 г. прыпісаны да Юр'еўскай царквы.

Цараканстанцінаўская царква

Дакладны час з'яўлення царквы св. цара Констанціна і царыцы Алены невядомы. У гістарычнай літаратуры яна сустракаецца ў пераліках слуцкіх храмаў XVI-XVII стст. Стаяла ў Старым горадзе па вул. Капыльскай (цяпер раён гарбібліятэкі) непадалёку ад Мікалаеўскай. У 2-й палове XVIII ст. яе перанеслі ў прадмесце “Востраў”. У

1798 г., пасля таго, як была закрыта старожытная востраўская Міхайлаўская царква, царкве Констанціна і Алены далі імя Міхайла-архангела. З тых часоў ужо пад назвой Міхайлаўской яна дзеянічае як пры-

12. Царква Констанціна і Алены

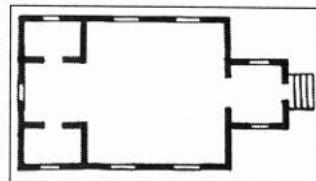
ходская востраўская царква. Была двухзрубнай, ярусна-восевай кампазіцыі. На яе архітэктуру відавочны ўплыв стылю барока. Асобна ў вуглу царкоўнага пляца стаяла драўляная званіца. У 1880-я гады замест яе да храма прыбудавана новая трох'ярусная званіца. Будынак быў Цараканстанцінаўскай царквы захаваўся да нашага часу. Сёння вядомы як гарадскі Свята-Міхайлаўскі сабор (гледзі - *Міхайлаўская царква*).

Стэфанаўская царква

Найранейшая дата, калі ў дакументах сустракаецца Стэфанаўская царква,

1657 г. Аднак, несумненна, што з'явілася яна значна раней. Стаяла ў прадмесці Трайчаны перад Трайчанскім ручаём і была прыходскай. Прыхажанамі пры ёй утрымліваўся шпиталь.

У XIX ст. яе прыпісаваюць да Мінскай духоўнай семінары. У якасці семінарскай царквы заставалася да часу перавода семінары ў Мінск, а ў 1840 г. яе перанеслі на заходнюю ўскраіну Трайчанай, на могілкі. І з гэтага часу Стэфанаўская царква вядома як трайчанская могілковая, прыпісаная да гарадской Ваккрасенскай царквы. Несумненна, што за доўгі час існавання драўляная Стэфанаўская царква не раз рамантавалася або перабудоўвалася. Якія мела выгляд у ранейшыя часы – з дакладнасцю гаварыць нельга. У 2-й палове XIX – 1-й палове XX стст. яна ўяўляла сабою квадратны ў плане аб'ём, завершаны адным купалам, з прытворам, над якім другім ярусам узвышалася шатровая званіца, і квадратнай у плане алтарнай часткай, да якой на шырыню галоўнага аб'ёма з абодвух бакоў сіметрычна прылягалі меншыя па памерах ризніца і панамарня. У 1932 г. Стэфанаўская царква была закрыта, а пазней разабрана. Яна стаяла на тэрыторыі, якая цяпер занята вайсковым гарадком па вул. Віленскай. У Нацыянальным мастацкім музеі ў Мінску захаваецца вывезеная ў 1921 г. з гэтай царквы ікона XVII ст. “Узнясение”.

13. План Стэфанаўской царквы

Увядзенская царква

Гарадская драўляная царква Увядзення ў храм св. Багародзіны ў XVII-XVIII стст. стаяла на Падзамчышы. Верагодна, была цёплай прыпісной да Вакрасенскай або Варварынскай цэрквеў. У 1742г. была пашкоджана пажарам і потым на гэтым месцы больш не аднаўлялася.

З канца XVIII ст. вядома яшчэ адна цёплай Увядзенская царква ў Троіцкім манастыры, якая размяшчалася ў адным з пакояў драўлянага дома архімандрыта. Прыйшла яна на змену старой цёплай манастырскай Благавешчанскай, якую перад тым перанеслі ў Ільінскі манастыр. У 1867 г. быў пабудаваны двухпавярховы мураваны манастырскі корпус, дзе размясціліся келлі манахаў і пакой архімандрыта, і дзе вылучылі памяшканне для новай цёплай царквы, якой далі імя Благавешчанскай. А пра Увядзенскую царкву з тых часоў у манастырскіх крыніцах больш не згадвалася.

Царква Святых Айцеў

Драўляная царква Святых Айцеў стаяла ў 1-й палове XVIII ст. у Старым горадзе на Падзамчышы побач з Вакрасенскай і Варварынскай цэрквамі. Была, верагодна, цёплай, прыпісной да адной з іх. У 1742 г. пацярпела разам з Вакрасенскай і Увядзенскай ад пажару і пасля гэтага не аднаўлялася.

Царква архангела Гаўрыла

Пра гэтую царкву звесткі ў дакументах сустракаюцца толькі за 1793 г. Стаяла побач з Міхайлаўскай царквой на Востраве, была, верагодна, цёплай, прыпісной да яе. Будынак царквы быў малы, зроблены з круглых бярвенняў.

Богаяўленская царква

На працягу некалькіх стагоддзяў Богаяўленскі прастол знаходзіўся ў адным з прыдзелаў замковага Успенскага сабора. У 1862 г. на Замкавай горы замест састроўлага будынка цёплай прыпісной да Успенска-Мікалаеўскага сабора царквы ўзводзіцца новая, якой даецца назва Богаяўленскай. Па архітэктуры яна была простая: на каменным фундаменце стаяў прамавугольны ў плане драўляны зруб,

абшыты дошкамі, нефарбаваны, пакрыты схільным дахам з двух'ярусным глухім купалам. Меліся два ўваходныя праёмы. Ацяпляўся будынак двумя печкамі, што стаялі каля ўваходу і ў алтары. Сцены ўнутры быly белымі. Плоскую столь падтрымлівалі шэсць калон. Трох'ярусы іканастас з 58-мю абразамі быў узяты з Уваходаіерусалімскай манастырскай царквы. У 2-й палове 1920-х гг. яна была закрыта, а потым разбурана.

Надбрамныя цэрквы

Надбрамныя (надвратныя) цэрквы – невялікія па памерах храмы, якія маглі завяршаць уяздныя ў горад або манастыр брамы (вароты).

У XVII-XVIII стст. трапіць у Слуцк з поўдня можна было цераз драўляную Навамейскую браму. Квадратная ў плане трох'ярусная пабудова знаходзілася ў лініі зямлянога абарончага вала. Першы ярус меў памяшканні для варты і арачны праезд. Другі ярус – надбрамная царква. Звонку па яе перыметры (акрамя алтарнага боку) мелася адкрытая арачная галерэя. Выступаючы невялікі чацвярык алтарнай часткі падтрымлівалі кансолі і падпорныя брусы – падкосы. Трэцім ярусам было памяшканне для дазора. Завяр-

14. Навамейская брама

шалася брама шатровым да-
хам з цыбулепадобным купал-
ком на восьміяроковим ба-
бане. У сярэдзіне XIX ст. ра-
зам з іншымі гарадскімі аба-
рончымі збудаваннямі, неаб-
ходнасць у якіх адпала, не ста-
ла і Навамейскай брамы.

Па звестках за 1678 г., у Тро-
іцкі манастыр, абнесены дра-
лянай сцяной, у тых часы тра-
піць можна было з боку вулі-
цы Трайчанская цераз дра-
лянную браму, якая мела два
ўваходныя праёмы і з бакоў
фланкіравалася двумя абарон-
чымі вежамі. Паміж вежамі
другім ярусам над үваходам
размяшчалася драўляная **царква св.**
Мікіты. Да пачатку XIX ст. замест дра-
лянай існавала ўжо мураваная манастыр-
ская агароджа з мураванай брамай –
“Святымі варотамі”. У 1870 г. брама мя-
няе свой выгляд, бо над үваходным праё-
мам узводзіцца мураваная **царква Іаана**
Багаслова. Пабудова атрымала сіметрычны
піраміdalны харктар у руска-візан-
тыскім стылі. Надбрамная царква – пра-
мавугольны ў плане аб'ём з арачнымі ва-
коннымі праёмамі і схільнымі дахам, за-
вершаны светлавым чацвярыком са зре-
занымі вугламі, які пакрываў гранёны
шаёр з невялікім купалком. Прыйсілі
Іаанабагаслоўскую царкву да духоўнага
вучылішча, што знаходзілася побач з ма-
настыром. Не стала мана-
стырской брамы ў 1930-я
гг., на яе месцы быў узве-
дены корпус Дома афіцэ-
раў (у 1980-я – 2002 гг. –
салдацкі клуб па вул.
Віленскай).

Праваслаўныя капліцы

Пра дзве капліцы на Зам-
кавай горы згадваеца ў
документах пачатку XVIII
ст., але ці гэта былі асоб-
ныя пабудовы побач з Успенскім саборам, ці
з'яўляліся часткай сабора – невядома.

У 2-й палове XIX ст. на
Капыльскай вуліцы, пры-
кладна там, дзе раней зна-
ходзіліся Мікалаеўская і

15. Капліца - іконная лаўка

16. Капліца св. Варвары

Цараканстанцінаўская цэрк-
ва, стаяла драўляная капліца.
Сярод яе аброзоў галоўнай была ікона “Уваход у Іеру-
салім”. У Лазараву суботу да
капліцы скіроўваўся гарадскі хросны ход.

У канцы XIX, або на пачатку
XX ст. у Троіцкім манастыры
побач з үваходнай брамай
была пабудавана **капліца**, у
якой у цёплую пару года зна-
ходзіліся мошчы святога Гаў-
рыла Беластоцкага.

На тэрыторыі скасаванага
Ілынскага манастыра ў пачат-
ку XX ст. замест памятнага
крыжа была паставлена

драўляная мемарыяльная капліца.

Усе вышэй згаданыя капліцы не заха-
валіся.

На тэрыторыі Св. Міхайлаўскага сабора па вуліцы Сацыялістычнай у 1990 г. пабу-
давана **мураваная капліца-іконная лаўка**. Гэта невялікі, квадратны ў плане, буды-
нак з арачным үваходным праёмам, уз-
ведзены ў традыцыях рускага праваслаўнага дойлідства. У нішы ўсходняй сцяны размешчана мазаічная ікона Маці Божай Уладзімірской, над ёй – рэльефная выява “Святая Тройца”. Завяршаецца капліца пакрытым меднымі лістамі гранёным купалам з цыбулепадобнай галоўкай на глухім барабане.

У 1995 г. каля рэчкі па вул. М.Багдановіча ўзведзена драўляная **капліца-іконная лаўка св. Варвары**. Гэта прамавугольны ў плане будынак з круглых бярвенняў на каменным фундаменце з прыступкамі. Яе сцены з чатырох бакоў маюць паўкруглыя завяршэнні (над үваходным тамбурам – меншое і ніжэйшае), што імітуюць закамары, з размешчанымі над імі цыбулепадобнымі купаламі на глухіх барабанах. Завяршаецца капліца стромкім двух’ярусным светлавым восьміяроком, пакрытым гранёным шатром з купалам. Узведзена гэта капліца як частка запланаванага ў цэнтры горада, саборнага комплекса.

2. Каталіцкія храмы

Гісторыя слуцкіх каталіцкіх храмаў пачынаецца ў XV ст. з узвядзення фарнага касцёла. У XV-XVI стст. каталіцкае насельніцтва Слуцка не было шматлікім, а ў XVII ст. яно паменшылася. Тэндэнцыя да павелічэння колькасці прадстаўлікоў каталіцкага веравызнання назіраецца з XVIII ст., у канцы якога яны складаюць 17,4 % жыхароў горада. Напрыканцы XIX ст. у агульнагарадскім складзе насельніцтва католікаў было 6,7%.

За ўзор для ўзвядзення гарадскіх касцёлаў браўся тып заходнеўрапейскай мураванай базілікі, у аснове якой ляжыць прамавугольны ў плане аб'ём. Цікавымі помнікамі з'яўляюцца цэнтрычныя, з пяцікупальнym завяршэннем, будынкі езуїцкіх касцёлаў, архітэктура якіх выглядае арыгінальнай не толькі для Слуцка, але і для каталіцкага храмавага дойлідства тагачаснай Рэчы Паспалітай. Гістарычных касцёлаў у горадзе не захавалася. Сёня дзеянічае адзін, узведзены напрыканцы XX ст. касцёл св. Антонія.

Фарны касцёл

Фарны (парафіяльны) касцёл стаяў у Старым горадзе на Падзамчышчы, на пачатку Востраўскай вуліцы (цяпер раён масла-базы па вул. Піянерскай). Узведзены ён у 1419 г., у 1439 г. адбылося асвячэнне і пачаліся набажэнствы. З сярэдзіны XVII ст. пры храме ўтрымліваўся шпіタル, дзеінічалі брацтвы св. Ганны і св. Марыі Магдаліны. Па апісаннях XIX ст., у касцёле было чатыры алтары: галоўны, з выразанай з дрэва фігурай укрыжаванага Хрыста, з правага боку алтары св. Мікалая, з левага - алтары св. Ганны і св. Марыі Магдаліны. Па архітэктуры храм быў падоўжна-восевай кампазіцыі: выцягнуты ў даўжыню прамавугольны аб'ём з пяціграннай алтарнай апсідай і сіметрычна прымыкаючымі да яе дзвюма рызніцамі-сакрысціямі. Усе аб'ёмы пакрываюцца агульным гонтавым дахам. Па баках шчыта галоўнага фасада меліся дзве чацвярыковыя вежачкі. Побач стаяла драўляная званіца. Узведзены з дрэва, за час існавання будынак не раз рамантаваўся. Апошні рамонт праводзіўся ў 1838 г. Тады паставілі і новы арган. У касцёле знаходзілася пахаванне слуцкага губернатара К. Клакоцкага, захоўвалася скрынка з

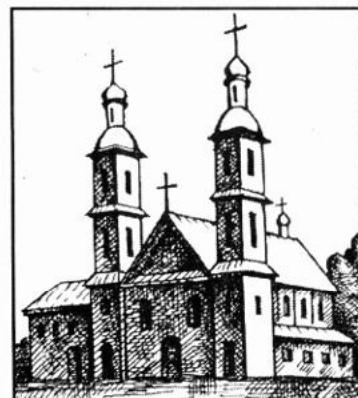
сэрцам слуцкага князя Г. Ф. Радзівіла. К сярэдзіне XIX ст. будынак фарнага касцёла моцна састарэў, таму ў 1852 г. яго закрылі, а потым разабралі. На месцы касцельных пахаваній былі ўзведзены капліца, якую, па традыцыі, называлі фарнай. Вуліца (былое Падзамчышча), на якой стаяў касцёл, да 20-х гг. XX ст. называлася Фарскай.

Касцёл аўгусцінцаў

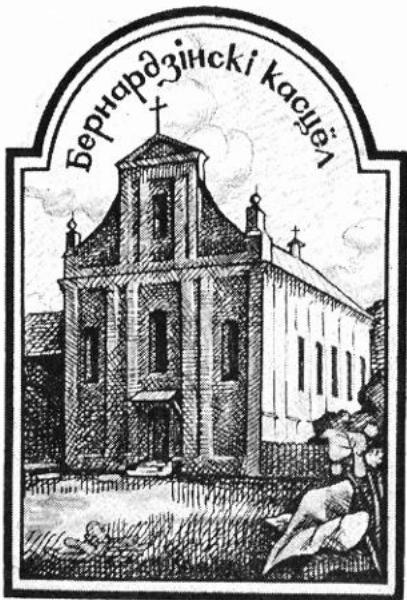
Касцёл манахаў-аўгусцінцаў стаяў у Старым горадзе на вуліцы Прозараўскай. Звесткі аб ім даволь сціплія. Невядома і яго архітэктура. Згадваецца касцёл у гарадскіх інвентарах за 1689 і 1728 гады. Пры ім мелася школа.

Касцёл св. Антонія

Касцёл св. Антонія Падуанскага – храм бернардзінскага кляштара, які знаходзіўся ў Старым горадзе на беразе Случы побач з замкам. Яго пабудавалі з дрэва ў 1734 г. Будынак уяўляў сабою трохнефную базіліку. Вышэйшы сярэдні неф, пакрыты двухсхільным дахам, над алтарнай часткай завяршаўся невялікім купалком – сігнатуркай. На галоўным фасадзе цэнтральны ўваход фланкіравалі дзве трохъярусныя купальні вежы. На левай меўся гадзіннік, да яе ж быў прыбудаваны двухпавярховы кляштарны корпус. У 1812 г. (на іншых звестках у 1815) касцёл быў знішчаны пажарам. На працягу 1817-1820 гг. замест згарэлага ўзводзіўся мураваны касцёл св. Антонія. Эта была бязвежавая базіліка, накрытая двухсхільным дахам з купальнай

17. Драўляны касцёл св. Антонія

18. Мураваны касцёл св.Антонія

сігнатуркай і вальмай над алтарнай часткай. Галоўны фасад завяршаўся двух’ярусным фігураным франтонам. Сцены, пэрэзаныя лучковымі вокнамі, дэкарыраваліся пілястрамі. Унутраная прастора дзялілася восьмю калонамі на тры нефы. Тут размяшчаліся тры алтары: св. Антонія, Найсанейшай Панны і св. Францыска. Левай сцяной з боку алтара храм прымыкаў да мураванага кляштарнага корпуса, дзе мейся пераход з аднаго будынка ў другі.

У 1832 г. кляштар быў закрыты, касцёл ператвораны ў праваслаўную палкавую царкву. Пасля таго, як войскі пакінулі горад, храм не дзейнічаў. А калі не стала драўлянага фарнага касцёла, былы бернардзінскі вярнулі католікам, пры ім размяшчаліся парафія дэканата слуцкага.

Пасля рэвалюцыі храм заўкрылі. У час Айчыннай вайны ён атрымаў пашкоджанні. Разбурылі яго ў пачатку 1950-х гг.

Для будаўніцтва сучаснага каталіцкага францысканскага кляштарнага комплексу з касцёлам св.Антонія, якое распачалося ў 1992 г., было выбрана месца на ўсходній уск-

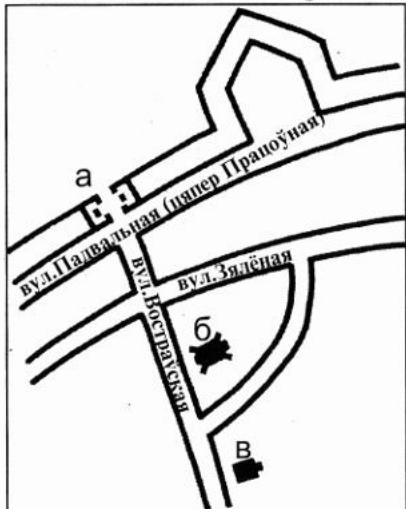
райне, пры ўездзе ў горад з боку Мінска. Узвядзены з чырвонай цэглы архітэктурны ансамбль уяўляе паставлены ў адну лінію два трохпавярховыя з мансарднымі паверхамі і скляпеннямі прамавугольныя ў плане кляштарныя карпусы, пакрытыя двухсхільнымі дахамі з размешчанымі паміж імі пад простым вуглом будынкамі касцёла. Касцёл св.Антонія – прамавугольны ў плане, пакрыты двухсхільнымі дахамі з вальмай над трохгранным алтарным выступам. З боку галоўнага фасаду да ўвахода ў храм, які аформлены адкрытай галерэй, вядзе шырокі ступенчаты пад’ём з балюстрадай. Другім ярусам над галерэй размяшчалася невялікі прамавугольны ў плане аб’ём хору, фасадную сцену якога амаль поўнасцю займае арачны аконны праём. Бакавыя сцены пэрэзаны вузкімі прамавугольнымі аконімі праёмамі. Унутраная прастора храма – зальная. З правага боку ад ўвахода ў храм узвышаецца магутная чацвярыковая, пакрытая шатром, вежа-званіца, у якой размешчаны ўверсе праёмы маюць крыжападобную форму. Для вонкавага выгляду ўсяго комплексу характэрны падкрэслены і дакладна вызначаны геаметрызм аб’ёмаў, амаль поўная адсутнасць дэкору (акрамя ступенчатага геаметрычнага арнаментальнага рэльефа на шыце галоўнага фасада храма, які рытмічна пайтарае лінію схілаў даха). Будаўніцтва слуцкага комплекса Рымска-каталіцкай парафіі імя св. Антонія ў 2000г. было практычна завершана, у верасні ўстаноўлены арган. 11 каstryчніка 2000г. адбылося асвячэнне касцёла і распачаліся рэгурярныя богослужэнні.

Даведка: адрес храма – вул. Зялёная, 78, тэл. 2-20-07. Пры касцёле арганізаваны хор, дзейнічае нядзельная школа, бібліятэка. Наставцем з часу заснавання парафіі з’яўляецца айцец Алексій (Рамановіч).

19. Сучасны кляштарны комплекс св.Антонія

Касцёл Святога Духа

20. План пачатка XX ст.:
а - Востраўская брама;
б - касцёл Святога Духа;
в - Раждзественская царква

Касцёл Святога Духа быў узвядзены з дрэва ў 1704 г. манахамі-езуітамі ў сваім кляштары, што знаходзіўся ў Старым горадзе непадалёку ад Востраўскай брамы. Гэта была вялікая, амаль квадратная ў плане, пабудова, да зразаных вуглоў якой прымыкалі чатыры квадратныя ў плане вежападобныя ярусныя капліцы. Цэнтральны аб'ём завяршала скляпенне, над ім узвышаўся купал. Яго, а таксама вярхі вугловых капліц, вянчалі невялікія купалікі на глухіх барабанах. Да пяціграннага алтарнага выступа з абодвух бакоў прылягалі сакрысціі. Уваходны тамбур быў трохгранным, двух'ярусным, завяршаўся франтонам са скульптурай Маці Божай. Крыж цэнтральнага купала падтрымлівал архітэктурная фігура анёла. Інтэр'ер упрыгожваў манументальны роспіс і разьба па дрэву. Гэта быў цэнтрычны, з пяццю вярхамі драўляны храм, з рysамі стылю барока.

З канца XVIII ст., пасля скасавання ордэна езуітаў, касцёлам нейкі час карысталіся кальвіністы, але потым ён быў імі пакінуты. У 1819 г. пры касцёле засноўваецца кляштар марыяўітак, зноў распачынаюцца набажэнствы. Аднак у 1840 г. кляштар быў закрыты, а касцёл разбураны.

Троіцкі езуіцкі касцёл

Троіцкі касцёл ўзводзіўся на працягу 1710-15 гг. у Новым горадзе на тэрыторыі былога сядзібы Г. Клакоцкага, якую той перадаў для езуіцкага кляштара. Выгляд яго мае рысы, агульныя з архітэктурай касцёла св. Духа. Быў прамавугольны ў плане, складзены з драўляных брусоў на цагляным падмурку, са зразанымі вугламі, да якіх прылягалі чатыры квадратныя ў плане вежападобныя капліцы. Галоўны аб'ём - аднанефны, перакрыты скляпеннем, завяршаўся прамавугольным, са зразанымі вугламі, светлавым барабанам з двух'ярусным купалам. Да трохгранный алтарнай апсіды з абодвух бакоў далучаліся прыдзелы-сакрысціі. Уваходны тамбур завяршала вежачкай з драўлянай скульптурай Маці Божай з дзіцем. Галоўным фасадам стаяў да вуліцы Сенатскай (Шырокай). У храме мелася адзінаццаць алтароў, яго ўпрыгожваў манументальны роспіс. У 1732 г. побач узведзена драўляная званіца. Адзіны архітэктурны ансамбль з храмам складалі калегіум, флігелі, бурса, гаспадарчыя пабудовы. Касцёл меў рысы стылю барока. Пасля 1773 г., калі езуіцкі орден скасавалі, усе кляштарныя будынкі перайшлі ў падпарадкаванне Адукацыйнай камісіі. Тут размясцілася школа. У 1804 г. увесь комплекс разам з Троіцкім касцёлам згарэў. Сёння тэрыторыю, дзе некалі размяшчалася кляштар, займаюць карпусы гарадской кацельні.

21. Езуіцкі Троіцкі касцёл

Касцёл на могілках

Невялікі драўляны касцёл на каталіцкай частцы гарадскіх могілак быў узведзены ў 1820 годзе. У 1841 г. пад час моцнай буры яго паваліў ветер. Пазней на гэтым месцы паставілі могілкавую капліцу.

Каталіцкая капліца

У часовай капліцы бернардзінскага кляштара адбываліся набажэнствы з 1660-х гг. да 1734 г., пакуль не быў узведзены касцёл. Антонія.

З часовай капліцы пачаўся архітэктурны ансамбль езуіцкага кляштара ў Старым горадзе. Дзеянічала капліца з 1696 па 1704 г., пакуль не пабудавалі касцёл Святога Духа.

Шпітальная капліца да сярэдзіны XIX ст. мелася пры каталіцкім шпіталі, што мясціцца непадалёку ад Старога замка і які ўтрымлівала брацтва св. Ганны.

На месцы згарэўшага ў 1804 г. комплекса былога езуіцкага кляштара ў Новым горадзе па вуліцы Шырокай (цяпер Камсамольская) была пабудавана **мураваная капліца**, якую назвалі студэнцкай.

Верагодна, у 1845-50-я гады на каталіцкай частцы гарадскіх могілак замест паваленага бурай драўлянага касцёла была пабудавана невялікая драўляная капліца з называй “**Зняцця з крыжа Збавіцеля**”.

У сярэдзіне XIX ст. узведзена **мураваная капліца** на вуліцы Кладбішчанская (цяпер вул. 14 Партызан). Гэта быў выцягнуты па вертыкалі квадратны ў плане аб'ём на высокім фундаменце з прыступкамі, пакрыты невысокім шатром. Аконныя праёмы двух бакавых сцен і ўваходны праём мелі выгляд стрэльчатых арак. У глухой тарцовай сіяні мелася крыжападобная ниша са скульптурнай выявай укрыжаванага Хрыста. Вуглы зvonку дэкарываўся рустоўкай. Спалучэнне элементаў і прыёмаў дэкору, улас-

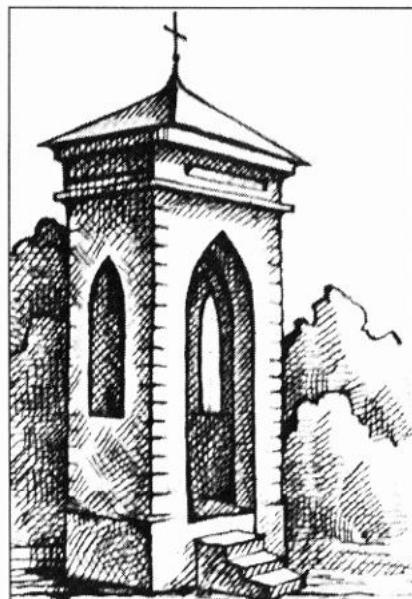

23. Фарная капліца

цівых як класіцызму, так і готыцы, сведчыць аб эклектычным характары архітэктуры будынка, але выразнае дамінаванне апошніх дазваляе аднесці яе

архітэктуру да напрамку неаготыка. Была капліца разбурана ў пачатку 1980-х гадоў.

У 1850-х гадах над пахаваннямі, што былі ў касцёле ў стылі класіцызм была пабудавана **мемарыяльная драўляная капліца**, якую таксама называлі **фарнай**. Гэта быў прамавугольны ў плане будынак, пастаўлены на падмурку з прыступкамі, пакрыты двухсхільным дахам. Галоўны фасад здзейнічаў чатырохкалонны порцік з трохвугольным франтонам, над якім узвышаўся невялікі купалок з крыжом. Існавала фарная капліца да 1939 г.

22. Мураваная капліца

3. Пратэстанцкія храмы

Пратэстанты з'явіліся ў Слуцку ў 1530-40-я гг. Эпохай росквіту пратэстанцкай культуры стала XVII ст., калі гаспадарыў ў краі кальвіністы Радзівілы. Маштабныя былі абішчыны лютеранаў і кальвіністаў, якія мелі свае храмы.

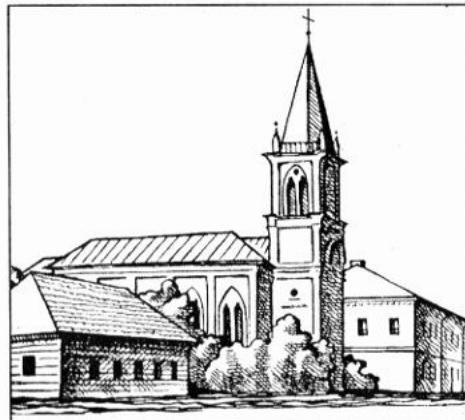
У XVIII ст. сярод жыхароў горада доля пратэстанцкага насельніцтва змянілаецца і напрыканцы яго складае 4,6%, а напрыканцы XIX ст. яны складалі 0,3% (49 чалавек) жыхароў Слуцка. Тэндэнцыя да павелічэння назіраецца ў 1910-20-я гг., але адбываючыя гэта за кошт з'яўлення прадстаўнікоў новых напрамкаў пратэстантызму. У іх склад уліваючыя і нешматлікія застаўшыся слуцкія кальвіністы і лютеране.

Кальвінскі збор

Кальвінскі (рэфармацикі) збор быў заснаваны ў 1617 г. князем Янушам Радзівілам. Пабудавалі яго з дрэва ў Зарэччы на беразе Случы. Можна думачы, што архітэктура яго адпавядала традыцыйнаму выгляду тагачасных пратэстанцкіх храмаў і ўяўляла прамавугольны зальны аб'ём пад скільным дахам і вежай-званіцай на галоўным фасадзе. За больш чым двухсотгадовую гісторыю збор не раз цярпеў ад пажараў, рамантаваўся або замест састарэлага ўзводзіўся новы. Часам кальвіністы на адным пляцы мелі ў карыстяніі два зборы – і стары і новы.

У 1851 г. было завершана будаўніцтва мураванага рэфармацикага храма. Фасадам ён выходзіў на вуліцу Шырокую, стаяў побач з мураваным корпусам кальвініцкай гімназіі. Уяўляў сабой прамавугольны ў плане аб'ём, пакрыты вальмавым дахам, з алтарнай апсідай і шатровай трох'яруснай вежай-званіцай на галоўным фасадзе. Вуглы вежы і асноўнага аб'ёма былі апрацаваны пілястрамі. Пілястры члянілі і бакавыя сцены будынка. Парныя, выпяцнутыя ўгору, з паўкруглымі завяршэннямі трохлапасцёвия аконныя праёмы аб'ядноўваліся стрэлападобнымі ліштвамі. Прысутнасць шэрагу разнастывлёвых элементаў сведчыць аб эклектычным характары будынка, аднак дамінаванне сярод іх выпяцнутых уверх стрэлападобных формай надавала кальвінікаму збору гатычны выгляд.

У часы Рэчы Паспалітай слуцкі збор уваходзіў у Літоўскую правінцыю, з'яўляўся

24. Мураваны рэфармацикі збор

кафедральным. У XIX ст. стаў цэнтрам Беларускага дыstryкта і месцам размяшчэння Беларускага суперінтенданта, які адначасова быў і пастаром Слуцкага збору.

Пасля ўсталявання Савецкай улады збор закрылі. Апошні пастар Курнатоўскі адехаў у эміграцыю. Будынак прыстасавалі пад электрастанцыю. Пад час Айчынай вайны ў 1943 г. ён быў узарваны. Уцалелую званіцу разбурылі пасля вайны. Месца, дзе стаяў храм, цяпер занята дзіцячай пляцоўкай гімназіі №1.

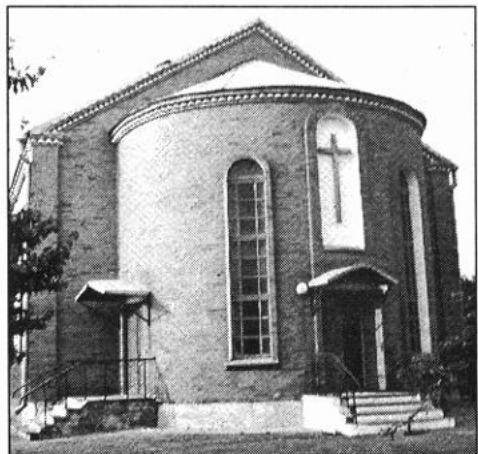
Лютэранская кірха

Ёсьць звесткі, што лютэранская кірха зачынавана слуцкім князем Багуславам Радзівілам у 1654 г. Аднак магчыма, што слуцкая лютэранская магія мець свой храм і раней. З крыніц XVIII-XIX стст. вядома, што драўляная кірха стаяла ў Старым горадзе непадалёку ад Падвальнай вуліцы і Капыльскай брамы. Вакол храма мелася плошча, якую спачатку называлі Саксонскай, а пазней – Лютэрanskай. Які мела выгляд кірха – дакладна невядома. Хутчэй за ўсё, уяўляла прамавугольны аб'ём пад скільным дахам з вежай на галоўным фасадзе і мела рысы стылю готыкі. Дзейнічаў храм, верагодна, да сярэдзіны XIX ст. У 2-й палове XIX ст. яго ўжо не было. Тым не менш, Лютэранская плошча на планах горада адзначалася да канца XIX ст. Цяпер месца, дзе стаяла кірха, занята шматпавярховымі жылымі будынкамі за кінатэатрам “Беларусь”.

Царква евангельських хрысціян-баптыстаў

Звесткі пра першых прадстаўнікоў пратэстантскай баптыстской плыні ў Слуцку адносяцца да другой паловы 1910-х гг. У 1920 г. ўжо існавала абычына. У выніку аб'яднання ў СССР баптыстаў з евангельскімі хрысціянамі (1944 г.) з'яўляецца Саюз евангельскіх хрысціян-баптыстаў. Храм евангельскіх хрысціян-баптыстаў у Слуцку ўзвеслены ў 1992 г. Гэта прамавугольны ў плане будынак з чырвонай цэглы, пакрыты двухсхільным дахам. Галоўны фасад вырашаны паўкруглым выступам з уваходным праёмам і нішай з крыжом над ім, а таксама дзвіумі арачнымі вокнамі па баках. Над уваходным тамбурам другім ярусам размяшчаецца адкрыты ўнутр балкон. Цэнтральны аб'ём мае залыны харектар. Кожная з яго бакавых сцен прарэзана чатырма выцягнутымі ўгору арачнымі аконнымі праёмы. Да супрацьлеглай ад уваходу ўнутранай сцяны прымыкае ўзвышэнне - амбон. За ёй у два паверхі размяшчаецца ладатковыя службовыя памяшканні. Акрамя галоўнага, ёсць два бакавыя уваходы. У архітэктуры будынка адчуваецца архіентэцыя на єўрапейскі раманская стыль.

Даведка: адрас храма – вул. Я. Коласа, 21. тэл. 2-24-30. Пры храме дзейнічае царкоўны хор, працуе бібліятэка, праводзяцца заняткі нядзельнай дзіцячай школы. Просвітэрам з 2000 года з'яўляецца Генадзій Ралько.

25. Царква евангельскіх хрысціян-баптыстаў

4. Іудзейскія сінагогі

Яўрэйская абычына ў горадзе існуе, верагодна, з сярэдзіны XVI ст. Першыя ўпамінанні пра яе ў гістарычнай літаратуры адносяцца да апошняй чвэрці XVI ст. Доўгі час была яна неішматлікай і даволі беднай. У XVIII ст. знаходзілася ў значнай фінансавай залежнасці ад мясціўскіх і слуцкіх езуітаў. З 2-й паловы XVIII ст. становіца больш моцнай і багатай, ператвараеца ў адну з уплывовых ў Рэчы Паспалітай. К канцу XVIII ст. колькасць яўрэйскага насельніцтва пратарыяльна ўзрасла і склала трэцюю частку жыхароў горада. На працягу XIX ст. павялічылася да 50%, а на пачатку XX ст. – больш 70% жыхароў горада былі яўрэі. Была гэта ўжо не замкнёная абычына, пражыванне якой абмежоўвалася Школішчам. Месцам расселення становіца іншая гарадскія раёны і прадмесці. Гістарычныя кропіцы прыводзяць, што ў 1800 г. у Слуцку было чатыры сінагогі і некалькі драўляных малітоўных домоў у розных частках горада. У 1862 г. мелася адна мураваная, чатыры драўляныя сінагогі і шэсць малітоўных домоў.

XХ ст. было для абычыны трагічным. Пад час Айчыннай вайны значная колькасць яўрэяў была знішчана нацыстамі. Многія на працягу 1980-90-х гг. эмігравалі.

Драўляная сінагога на Школішчы

Школішча – квартал Старога горада, які ў XVI ст. быў выдзелены для пражывання яўрэйскай абычыны. Квартал быў абмежаваны вуліцай Капыльскай, ручаем Бычок і гарадскім валам. Такую назыву атрымаў ад сінагогі, пры якой меліся памяшканні, прыстасаваныя для навучальных класаў, і якую называлі школай.

На планах горада XVIII-XIX стст. на Школішчы паказана старая драўляная сінагога. Можна выказаць меркаванне, што пабудавалі яе ў 2-й палове XVI, альбо ў XVII ст. У плане была квадратная. Хутчэй за ёсць, мела цэнтрычную піраміdalную архітэктурную кампазіцыю з вылучаным галоўным аб'ёмам. Стаяў гэты будынак, верагодна, да пачатку XIX ст., а потым яго не стала.

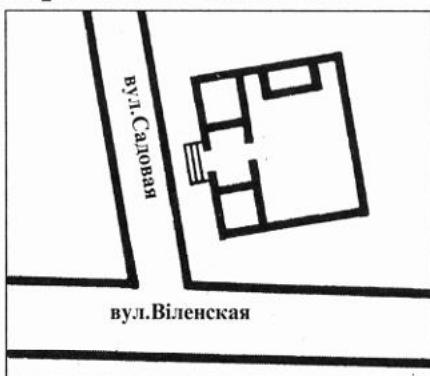
Мураваная сінагога на Школішчы

У другой палове або напрыканцы XVIII ст. на плошчы (пасярэдзіне Школішча), непадалёку ад старой драўлянай была пабудавана **мураваная сінагога**. Мела яна прамавугольны ў плане, набліжаны да квадрата, аб'ём, накрыты двухсхільным дахам. Шырокія тарцовыя сцены завяршаліся фігурнымі трохлопасцевымі шчытамі. З трох бакоў, акрамя галоўнага фасада, будынак абкружала не-высокая крытая прыбудова з прамавугольнымі ваконнымі і ўваходнымі праёмамі, дзе размяшчаліся крамы і навучальныя класы. Сцены асноўнага аб'ёма вышэй прыбудовы праразаліся вялікімі, выцягнутымі ўгору, лучковымі аконнымі праёмамі. З боку галоўнага фасада сіметрычна размешчаныя магутныя валисты стваралі плаўны пераход сілуэта галоўнага аб'ёма да прыбудоў. Па стылю будынак адносіўся да помнікаў архітэктуры позняга барока.

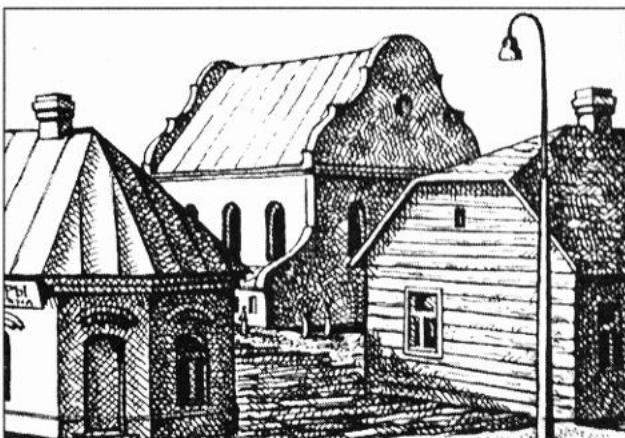
Як і іншыя культавыя ўстановы, сінагогу

закрылі пасля ўсталявання Савецкай улады. Разам з іншымі будынкамі на Школішчы яна была разбурана пад час правядзення фашыстамі карнай аперацыі па ліквідацыі ўсходніх гета ў 1943 г. Цяпер месца былога Школішча займаюць макаронная фабрыка і шматпавярховая забудова па вуліцы Парыжскай камунy.

Харальная сінагога

27. План размяшчэння харальнай сінагогі.

26. Мураваная сінагога на Школішчы.

I.A.Ціткоўскі - выкладчык Слуцкай дзіцячай мастацкай школы. Займае цістарычнымі краязнаўствам, гісторыям мастацтва Слуцчыны. Аўтар шэрагу матэрыялаў, друкаваных у мясцовай і рэспубліканскай прэсе. Выдаў метадычную распрацоўку "Мастакі і ўмельцы" (Ми., 1995) і "Помнікі архітэктуры Слуцка" (Слуцк, 1997). Удзельнік гарадскіх і рэспубліканскіх мастацкіх выстаў.

Мураваная харальная (галоўная) сінагога была пабудавана на рагу вуліц Віленскай і Садовой у канцы XIX ст. Мела прамавугольны, набліжаны да квадрата, план. Была пакрыта схільным дахам. Пасля рэвалюцыі сінагогу закрылі і пераабсталявалі пад кінатэтр, які дзейнічаў і пад час Айчыннай вайны. Немцы пры адступленні ў 1944 годзе будынак узарвалі. Цяпер месца, дзе яна некалі стаяла - засаджаны дрэвамі сквер назупраць СШ №5.

© Аўтар тэкста Iarap Ціткоўскі.

© Ілюстрацыі I.Ціткоўскага.

Набор I.Ціткоўскі, Ю.Ганчарэнка.

Вёрстка Юліі Ганчарэнка.

інфа КУР'ЕР

Адрес рэдакцыі: вул.Камсамольская,1
223610, г.Слуцк, тэл. 209 04
Для піsem: 223610 г.Слуцк а/с 53
Заснавана ў сакавіку 2001 года

Пасвядчэнне аб реєстрацыі №1586 ад 02.03.01
Заснавальнік:
Сергей Станіслав
(галоўны рэдактар)

Рэдакцыйныя калегі:
Сергей Багданович
Сергей Станіслав
Ігар Ціткоўскі

Заказ № 408
Надрукавана ў Слуцкім узбіленым друкарні
Адрес друкарні - вул.М.Багдановіча, 7, 223610, г.Слуцк,
Тарыфы - 500 экз.
Аб'ем выдання - 1,05 тумбах друкаваных аркумы
Нададзана ў друк - 31.01.2003 у 14.00